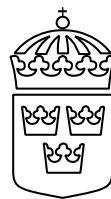

Regeringens skrivelse

2014/15:90

Nordiskt samarbete 2014

Skr.
2014/15:90

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 12 mars 2015

Stefan Löfven

Helene Hellmark Knutsson
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för samarbetet under 2014 mellan de nordiska ländernas regeringar, med huvudsaklig inriktning på verksamheten i Nordiska ministerrådet.

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
2	Nordiska ministerrådet.....	4
2.1	Moderniseringsprojektet Nytt Norden.....	4
2.2	Gränshinderarbetet	5
2.3	Norden och omvärlden	8
3	Betydelsefulla resultat i övrigt inom respektive sakområde i Nordiska ministerrådet.....	9
4	Norden och EU	18
5	Det nordiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet	20
6	Nordiskt samarbete inom försvar och samhällets krisberedskap	22
6.1	Försvarssamarbete	22
6.2	Samhällets krisberedskap	23
7	Bilateralt samarbete	24
7.1	Nordområdessamarbetet.....	24
7.2	Öresundssamarbete.....	24
7.3	Danmark	25
7.4	Finland.....	25
7.5	Island.....	26
7.6	Norge.....	26
7.7	De självstyrande områdena	27
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 12 mars 2015	28

1 Inledning

Regeringssamarbetet inom Nordiska ministerrådet har under mer än fyrtio år bidragit till att föra våra länder närmare varandra. Norden är en stark region i en föränderlig omvärld där globaliseringen skapar nya drivkrafter för att utveckla det nordiska samarbetet vidare. Den geografiska och kulturella närheten mellan våra länder innebär betydande möjligheter till att möta gemensamma utmaningar och möjligheter på regional och global nivå. Det finns därför ett starkt intresse för ett ytterligare fördjupat samarbete i våra länder. Genom detta samarbete kan vi dra nytta av vår sammanlagda styrka.

En avgörande framtidsfråga för samarbetet är att säkerställa en hållbar utveckling. Den gröna omställningen motiverar samarbete när det gäller exempelvis innovation, teknikupphandling och utveckling av nya regelverk. Norden kan i dessa sammanhang fungera som en modell för övriga länder i världen. För genomförandet av detta arbete behöver Nordiska ministerrådet bli ett ännu mer effektivt organ för de nordiska regeringarna. Mot denna bakgrund var det välkommet att Nordiska ministerrådet, under det svenska ordförandeskapet 2013, beslutade att ge generalsekretären i uppdrag att ta fram reformförslag för Nordiska ministerrådet. Detta moderniseringsprojekt är nu i färd med att genomföras.

Under 2014 var Island ordförande för regeringssamarbetet och huvudtema för ordförandeskapet var grön ekonomi och de nordiska välfärdssamhällena. Sverige var samtidigt ordförande i Nordiska rådet och den ordinarie höstsessionen ägde således rum i Stockholm. I anslutning till nordiska rådets session genomfördes en rad ministermöten: nordiskt- och nordiskt-baltiskt statsministermöte, nordiskt samarbetsministermöte, nordiskt utrikesministermöte, nordiskt EU-ministermöte, nordiskt handelsministermöte, nordiskt biståndsministermöte och ett antal nordiska fackministermöten. I olika konstellationer anordnades också ministerdeltagande inom ramen för Nordiska rådets session.

De nordiska samarbetsministrarna antog i februari 2014 en gemensam vision för det nordiska samarbetet – Tillsammans är vi starkare – med ambition att nå ett gränslöst, innovativt, synligt och utåtriktat Norden. Mot denna bakgrund gav samarbetsministrarna Nordiska ministerrådets generalsekreterare i uppdrag att utarbeta en strategi för internationell profilering och positionering av Norden och det nordiska samarbetet. Profileringsstrategin antogs under sessionsveckan och ska nu genomföras.

Norden är sedan länge en gemensam marknad för varor, tjänster och kapital men regelverken är fortfarande utformade med utgångspunkt att medborgare och företag rör sig inom ett och samma nordiska land. Undanröjandet av befintliga gränshinder och det förebyggande arbetet för att hindra att nya hinder uppstår är därför ett högt prioriterat mål i det nordiska samarbetet. Under Nordiska rådets session i Oslo 2013

beslutade de nordiska statsministrarna att undanröja gränshinder i Norden genom att bland annat upprätta ett Gränshinderråd med uppdrag att främja den fria rörligheten inom Norden för såväl enskilda som företag. Gränshinderrådet startade sin verksamhet under 2014.

Den goda dialogen och samverkan med Nordiska rådets svenska delegation har varit betydelsefull för det nordiska samarbetet.

2 Nordiska ministerrådet

2.1 Moderniseringsprojektet Nytt Norden

Sverige är fortsatt drivande i att reformera Nordiska ministerrådet i syfte att göra det till ett mer effektivt organ för de nordiska regeringarna. Rapporten ”Nytt Norden” som har tagits fram inom ramen för moderniseringsprojektet innehåller 39 enskilda förslag. Dessa förslag, som är i färd att genomföras, är centrerade kring följande teman:

Bättre styrning av de nordiska institutionerna

Lednings- och ansvarsförhållanden för Nordiska ministerrådets cirka 20 nordiska institutioner ska förtydligas. Generalsekreteraren får det yttersta ansvaret för personal och ekonomi så att de av regeringarna tillsatta styrelserna helt kan ägna sig åt verksamheten. Möjligheter till administrativt samarbete mellan institutionerna ses över, inklusive möjligheten till samlokalisering.

Mer politik och strategi

Genom systematiska genomlysningar ska Nordiska ministerrådet i ökad grad fokusera sina resurser på bredare satsningar som ger det nordiska samarbetet ökad slagkraftighet och synlighet (ett exempel är ”Könbergrapporten” om samarbete på hälsoområdet.) Nordiska ministerrådet ska också i ökad grad kunna användas för samordning i internationella frågor samt för gemensamma nordiska projekt i utlandet (såsom Nordic Cool).

Nytt nordiskt budgetsysteem

Ett nytt budgetsysteem ska införas som är mer lättöverskådligt och med tydlig mål- och resultatstyrning.

Effektivare sekretariat

Nordiska ministerrådets sekretariat i Köpenhamn ska utnyttjas mer effektivt. Generalsekreterarens ansvar för att sekretariatet förstärks, bland annat i personalfrågor, samtidigt som organisationen förändras genom att man undviker stuprör och arbetar mer effektivt horisontellt. Generalsekreterarens roll som initiativtagare och drivande aktör i det nordiska samarbetet förtydligas.

Större nytta av projekt och programverksamhet

Samarbetet ska centraliseras och fokuseras på färre men större initiativ och program med tydlig politisk förankring och ökad synlighet.

Som ett led i att realisera tidigare överenskommelse om besparingar på Nordiska ministerrådets budget upp till 10 % under 2014–2016 beslutade samarbetsministrarna under sessionsveckan om en budgetneddragning med 1 % för 2016 (totala besparingar för perioden 2014–2016 är 5 % 2014, 3 % 2015 och 1 % 2016). Sverige har framhållit att det pågående moderniseringsarbetet måste få genomslag och att konsekvenserna av detta analyseras innan ytterligare eventuella besparingar vidtas.

2.2 Gränshinderarbetet

Gränshinderarbetet har varit en viktig del av den nordiska agendan de senaste åren. Sveriges nordiska samarbetsminister deltog under Nordiska ministerrådets session i Stockholm i oktober och talade bland annat om gränshinderfrågornas betydelse för handel och samarbete som leder till att det skapas fler jobb i Norden.

Gränshinderrådet består av åtta nationella medlemmar, en representant för Nordiska rådet samt generalsekreteraren för Nordiska ministerrådet. Ordförandeskapet i Gränshinderrådet följer ordförandeskapet i ministerrådet. Gränshinderrådet har följande prioriterade insatsområden: bekämpa existerande gränshinder mellan de nordiska länderna, förebygga att nya gränshinder uppstår, samt att öka och effektivisera informationsinsatserna till privatpersoner och företag. Sverige hade särskilt ansvar för fyra prioriterade gränshinder under 2014: anmälan till fel A-kassa som kan medföra förlorad rätt till ersättning, samordningsnummer till utländska fritidshusägare i Sverige, rätt till tjänstledighet för politiskt uppdrag från arbete i annat nordiskt land, samt erläggande av mervärdesskatt vid överförande av arbetsmaskin från Sverige till Norge.

Målet är att gränshinderrådets insatser ska bidra till att eliminera 5–10 nordiska gränshinder per år. Av Gränshinderrådets 29 prioriterade gränshinder har 3 klarats av under 2014, medan 4 är på god väg att lösas under 2015. Gränshinderrådets olika nätverk på regional, nationell och nordisk nivå har dessutom bidragit till att ytterligare 17 gränshinder blivit lösta i Norden under året som gått.

Det informella ”problemlösningsnätverket” Solvit har ett center i varje EU/EES-land. Solvit hanterar ärenden där personer eller företag har upplevt begränsningar av en nationell myndighet i sin rätt att utöva den fria rörligheten för varor, tjänster, personer och kapital på den inre marknaden. Under 2014 har Solvits center i Sverige hanterat ett antal ärenden som rör hinder mellan de nordiska länderna. Merparten av dessa hänför sig till den fria rörligheten för personer, t.ex. problem med långa handläggningstider i ärenden som rör uppehålls rätt.

Nordisk arbetsmarknad

Ministerrådet för arbetsliv (MR-A) har fortsatt arbetet med att följa upp de kartlagda gränshinder som beskrevs i en rapport om arbetsmarknaden, sociala frågor och social trygghet (Nord 2012:011).

Möjligheten till arbetspraktik i ett annat nordiskt land är ett av hindren i gränshindersrapporten som följdes upp under 2014. En konsekvensanalys har genomförts för att få bättre kunskap kring vilka eventuella problem som kan vara förknippade med detta. Problemen som identifierades i konsekvensanalysen hade bland annat koppling till ländernas lagstiftning, försäkringar, möjligheten till tillsyn av arbetsplatser, arbetsmiljör regler, konkurrensnedvridning och vilket praktikersystem som ska gälla. Det bedömdes dessutom inte vara troligt att de nordiska länderna skulle kunna göra en särskild överenskommelse om detta utan att det strider mot EU-lagstiftning. Frågan om arbetspraktik behandlades av MR-A i november 2014. Då togs ett gemensamt beslut om att mot bakgrund av slutsatserna i konsekvensanalysen inte arbeta vidare med att se över möjligheterna att anordna arbetspraktik i annat nordiskt land.

Konventionen om social trygghet

Den nya reviderade nordiska konventionen om social trygghet antogs av riksdagen under våren 2013. Konventionen trädde i kraft den 1 maj 2014 i relation till övriga nordiska länder men har ännu inte trätt i kraft gentemot Åland, Färöarna och Grönland. En av utgångspunkterna vid ändringarna i konventionen var ambitionen att lösa vissa gränshinder. Med konventionen som stöd har Sverige slutit bilaterala avtal med våra nordiska grannländer för att möjliggöra arbetstagares rehabilitering i bosättningslandet.

Social- och hälsofrågor

Ämbetsmannakommittén för social- och hälsofrågor (ÄK-S) beslutade i november 2013 om att genomföra en översyn av den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster. På grundval av det beslutet har ett analysarbete pågått under 2014 avseende hur konventionen förhåller sig till bl.a. EU-rätten, nationell lagstiftning i de nordiska länderna samt till vissa av de gränshinderfrågor som arbetsgruppen har arbetat med. Resultatet av analysen kommer att presenteras för ÄK-S under första halvåret 2015.

Förtroendevaldas rätt till tjänstledighet

I de nordiska länderna har förtroendevalda rätt att få tjänstledigt från arbete för att kunna utföra politiska uppdrag som de har valts till. Rätten gäller endast om personen arbetar och utför politiska uppdrag i samma land. En gränsarbetare som blir förtroendevald i sitt bosättningsland har således inte motsvarande rätt till tjänstledighet i sitt arbetsland för att utföra sitt politiska uppdrag i bosättningslandet. På det informella

nordiska kommunministermötet i Oslo den 14 augusti skrev deltagarna under en deklaration om att man vill verka för att underlätta för förtroendevaldas ledighet i Norden. Skr. 2014/15:90

Mervärdesskatteregler för överföring av arbetsmaskiner

Mervärdesskattereglerna för överföring av arbetsmaskiner över den svensk-norska gränsen har försvårat för entreprenörer att verka på den andra sidan av gränsen. Från och med den 1 januari 2015 gäller nya regler för hanteringen av mervärdesskatt vid import. Dessa regler förenklar överföringen av arbetsmaskiner till Sverige i de fall importören är registrerad för mervärdesskatt i Sverige.

Mobil- eller internetabonnemang för utländska fritidshusägare

Utländska fritidshusägare i Sverige har i många fall svårt att skaffa mobil- eller internetabonnemang. Ofta kräver företagen person- eller samordningsnummer. Regeringen gav därför Skatteverket i uppdrag att se över möjligheten för utländska fritidshusägare att få samordningsnummer. Skatteverket lämnade i augusti 2014 ett förslag om detta till regeringen. Förslaget har skickats ut på remiss för synpunkter.

E-handel

De nordiska länderna tillhör den inre marknaden genom EU/EES där principerna om den fria rörligheten för varor, tjänster, personer och kapital gäller. Arbetet med handelshinder är en viktig del i främjandet och utvecklandet av den inre marknaden. E-handel är ett område där det finns en stor potential på den nordiska marknaden. Ett uppmärksammat gränshinder som upplevts särskilt begränsande inom e-handel är kravet på lokal etablering, dvs. krav på bosättning eller fysisk lokal. Därför inledde Sverige 2013 ett samarbete med övriga nordiska länder och självstyrande områden om e-handel, med ambitionen att Norden skulle vara föregångsregion för en digital inre marknad fri från etableringskrav. Samarbetet avslutades under hösten 2014. Det kan konstateras att det i flera fall inte finns några etableringskrav, att dessa är färre än väntat, eller att arbete pågår med att ta bort dem.

Finansmarknadsfrågor

EU:s nya kapitaltäckningsregelverk infördes och började tillämpas under 2014. De nordiska myndigheterna har i samband med införandet och tillämpningen av regelverket haft utbyte om flera kapitaltäckningsfrågor, bland annat om den kontracykliska kapitalbufferten och om riskvikter för bolån. Central Securities Depository Regulation (CSDR), som bl.a. rör kontoföring av finansiella instrument, trädde i kraft i september 2014. De nordiska tillsynsmyndigheterna har i den Europeiska värdepappers- och marknadsmyndighetens arbetsgrupp för att ta fram tekniska standarder under CSDR-samarbetet verkat för att säkerställa att den modell för kontoföring som förekommer i Norden skyddas.

2.3 Norden och omvärlden

De stora framgångarna med festivalen Nordic Cool, som hölls i Washington våren 2013, ledde till ett större intresse för de nordiska ländernas gemensamma profilering i omvärlden. Under 2014 tog därför ministerrådet fram en nordisk strategi för internationell profilering och positionering. Denna baserades delvis på erfarenheterna från Nordic Cool, bland annat vad gäller vikten av att använda sig av starka lokala samarbetspartner. Profileringsstrategin som nu ska genomföras syftar till att stärka de nordiska ländernas konkurrenskraft och internationella inflytande.

Miljösektorn har under 2014 varit särskilt aktiv på klimatområdet med fokus på att förbereda de globala klimatförhandlingarna. För ett samordnat nordiskt agerande fram till det viktiga klimattoppmötet i Paris 2015 beslutades om en nordisk strategi. Strategin innebär bland annat att de nordiska länderna arbetar utifrån ett gemensamt underlagsmaterial och att man ömsesidigt utbyter information, samt att man tillsammans arrangerar utåtriktade aktiviteter gentemot andra ländergrupper. De nordiska miljöministrarna har också genom en skrivelse till EU:s medlemsstater och till kommissionen m.fl. försökt förmå EU att arbeta vidare med en förstärkning av sin politik på luftområdet. Arbetet med avskaffande av fossilbränslesubventioner lyftes också fram.

Under 2015 planeras frågor om klimat samt miljöpåverkan av textilier att särskilt uppmärksammas. Danmark har också havsfrågorna och Arktis som fokus under sitt ordförandeskap 2015.

Nordiska ministerrådets styrdokument för Svanen har reviderats. Den förstudie om Svanenmärkning av aktiefonder, som Sverige tagit initiativ till, har slutrapporterats och beslut har fattats om att gå vidare med kriterieutveckling. Svanens 25-årsjubileum har uppmärksammas under året, bland annat i samband med Nordiska Rådets session i Stockholm.

Arbetet med att utarbeta nya välfärdsåtgärder fortsatte under året tillsammans med de nordiska statistikkontoren och finanssektorn. Inom Nordiska miljöfinansieringsbolaget (NEFCO) utarbetades en ny strategi för det arbetet. Händelserna i Ukraina har påverkat bolaget och ansträngningar görs med svenskt stöd för få igång fler projekt för energieffektivisering m.m.

Vid den andra internationella konferensen om nutrition (ICN2) i Rom i november, lyftes vid ett sidoarrangemang under ledningen av Nordiska ministerrådet på temat *Fighting Overweight and Obesity*, det nordiska samarbetet kring nutritionsfrågan upp. Bland annat presenterades nordiska näringsrekommendationer, nordisk handlingsplan och Nyckelhålet. Inför konferensen togs det fram och introducerades en ny nordisk portal, *Nutrition the nordic way* med samlad information kring nordiskt nutritionssamarbete.

Samarbete i närområdet

Nordiska ministerrådet har ett nära samarbete med länder och organisationer i Nordens närområde. Samarbete sker bland annat med Estland, Lettland, Litauen, Polen, nordvästra Ryssland, Nordliga

Dimensionens olika partnerskap, Östersjöstaternas råd, Arktiska rådet och Barentsrådet. Ett särskilt samarbete sker mellan Nordiska ministerrådet och de baltiska länderna och nordvästra Ryssland. Vad gäller informationskontoret i St. Petersburg pågår en dialog med ryska myndigheter om kontorets juridiska status. Nordiska ministerrådet samarbetar dessutom med Nordliga dimensionens partnerskap för folkhälsa och socialt välbefinnande (NDPHS) samt Kaliningrad. Östersjöstaternas råd har för arbetet med sin nyinrättade projektstödsfacilitet tillsatt en koordinator, som sitter i Nordiska ministerrådets kontor i Kaliningrad. Nordiska ministerrådet har också, tillsammans med Östersjöstaternas råd, tilldelats olika koordinerande funktioner för genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen. Sekretariatet i Nordliga dimensionens partnerskap för kultur (NDPC) återfinns från och med 2014 på Nordiska ministerrådets kontor i Riga.

Ministerrådet ledde under 2014 flaggskeppsprojektet Culturability under EU:s Östersjöstrategis prioriteringsområde för kultur och regional identitet. Culturability lyfte kulturens roll som en drivkraft för hållbar utveckling med hjälp av goda exempel. Särskilt fokus låg på stadsutveckling, kulturella och kreativa näringar samt social innovation. Under året hölls tre workshops inom projektets ramar, vilka summerades vid en slutkonferens i Köpenhamn i december 2014. Hållbarhet är ett av fem fokusområden i strategin för det nordiska kultursamarbetet 2013–2020 och det betonas att det nordiska kulturlivet ska gagna en hållbar utveckling i de nordiska samhällena genom att vara mer tillgängligt och engagerande.

Nordiska ministerrådet för utbildning och forsknings- samarbete med närområdet består till stor del av programmet Nordplus. Nordplus är Nordiska ministerrådets utbildningsprogram och omfattar Norden och Baltikum. Nordplus består av fem delprogram som riktar sig till olika målgrupper från skola till högre utbildning. Över 10 000 människor får utbyte av programmet varje år.

3 Betydelsefulla resultat i övrigt inom respektive sakområde i Nordiska ministerrådet

Hållbar tillväxt och ökad konkurrenskraft i Nordens regioner

Det övergripande målet med det regionalpolitiska samarbetet är att bidra till hållbar tillväxt och ökad konkurrenskraft i samtliga nordiska regioner och få till ett effektivt samarbete kring gemensamma regionala frågor. Under 2014 fortsatte genomförandet av samarbetsprogrammet inom regionalsektorn med hjälp av fyra arbetsgrupper utifrån följande huvudteman:

Demografi och välfärd – med syfte att öka kunskaperna om de regionala demografiska utmaningarna, men framför allt bidra till utvecklingen av

strategier och innovativa lösningar till dessa utmaningar avseende t.ex. service och arbetskraftsförsörjning.

Grön tillväxt – innovation och entreprenörskap – som bl. a. genom goda exempel ska bidra till policyutveckling på nationell, regional och lokal nivå samt identifiera faktorer som hindrar grön tillväxt.

Grön tillväxt – hållbara stadsregioner – som ska studera hur rumslig och fysisk planering kan bidra till grön tillväxt i Nordens stadsregioner samt utveckla verktyg och strategier för hållbar stadsutveckling.

Hållbar regional utveckling i Arktis – som utifrån befintliga analyser ska ta fram scenarion för Arktis utveckling, med syfte att höja kunskapsläget och att vidga den politiska debatten.

På förslag från Sverige har Nordiska ministerrådet också startat och finansierat ett nordiskt program som syftar till att utveckla regionala och lokala strategier och insatser för att hantera utmaningar och möjligheter förknippade med demografiska förändringar. Programmet avslutas under våren 2015. Projektet Nordic Built Cities startades under hösten 2014 och kommer under Danmarks ordförandeskap drivas som ett flaggskeppsprojekt. Projektet ska leda till utveckling och marknadsföring av innovativa koncept för attraktiva, smarta och hållbara stadsområden i Norden.

Nordregio forum är en årligen återkommande mötesplats för kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan tjänstemän, politiker och forskare i de nordiska länderna i frågor som rör hållbar regional tillväxt och utveckling. 2014 års forum i Keflavik på Island, som hade temat nordisk bioekonomi och innovation samlade ca 100 deltagare från hela Norden.

Det nordiska samarbetet inom jämställdhetsområdet

Ministerrådet för jämställdhet (MR-JÄM) har under året genomfört en jubileumskonferens för att fira det nordiska jämställdhetssamarbetet som pågått i 40 år. Vid konferensen diskuterades vilken betydelse det nordiska samarbetet har haft för de nordiska länderna och vilka som är de nya jämställdhetspolitiska utmaningarna. Andra prioriterade frågor för MR-JÄM under året har varit jämställdhet på arbetsmarknaden, män och jämställdhet, könsrelaterat våld och samarbetet i jämställdhetsfrågor med de västnordiska länderna. Resultatet av arbetet har kunnat spridas genom rapporter som tagits fram och konferenser som har genomförts på dessa teman. Vid ministermötet genomfördes en temadiskussion om män och jämställdhet. Ministrarna tog upp vilka åtgärder de nordiska länderna har tagit och ska ta för att få kvinnor och män, och flickor och pojkar att känna sig delaktiga i jämställdhetspolitiken.

Det nordiska samarbetet inom arbetslivsområdet

Inom ministerrådet för arbetsliv (MR-A) var det under 2014 stort fokus på att det hade gått 60 år sedan överenskommelsen om en gemensam nordisk arbetsmarknad undertecknades 1954. I maj 2014 anordnades

därför en stor jubileumskonferens i Reykjavik med deltagande politiker, tjänstemän, myndigheter och arbetsmarknadens parter från hela Norden. Skr. 2014/15:90

I samband med jubileumskonferensen lanserades och diskuterades även en omfattande rapport som fokuserade på vilka framtida utmaningar den nordiska modellen står inför. Rapporten *The Nordic model – challenged but capable of reform* (TemaNord 2014:531) har finansierats genom den så kallade prioriteringspuljen och diskuterades även under ett seminarium som anordnades av de nordiska OECD-delegationerna i Paris i juni. Den var även uppe till diskussion under MR-A-mötet i november.

Fokuseringen på ungdomars ställning på arbetsmarknaden har fortsatt under 2014. Island följde under sitt ordförandeskap upp det stora arbetsmarknadsmötet om unga som anordnades i Stockholm i maj 2013 genom att anordna en konferens på temat arbetsplatsförlagt lärande. En nordisk rapport, *Insatser för utsatta unga – goda exempel från den nordiska arbetsmarknaden*, gavs under året ut i en populärversion på alla nordiska språk. Detta för att skapa ökad synlighet och medvetande om företagens betydelse för att reducera ungdomsarbetslösheten och skapa inspiration för andra företag och aktörer till nya former av åtgärder och samarbeten.

Programmet Nordjobb uppnådde under 2014 målnivån att förmedla 760 feriejobb till ungdomar i Norden. Positivt var att antalet deltagande ungdomar från Danmark och Norge, som under de senaste åren har varit underrepresenterade, ökade.

Det nordiska samarbetet inom ramen för ekonomi och finans

På ministerrådets för ekonomi- och finanspolitik (MR-Finans) möte i oktober diskuterades bland annat det ekonomiska läget och aktuell ekonomisk politik i de nordiska länderna. Ministrarna tog emot slutredogörelsen för det nordiska projektet om informationsutbyte med så kallade finansiella off shore-center, och hade en diskussion om effektivisering i offentlig sektor. Vidare har under året ett arbete gällande gröna investeringar pågått.

Nordiska ministerrådet startade 2006 ett projekt med syfte att de nordiska länderna tillsammans skulle förhandla fram informationsutbytesavtal på skatteområdet med så kallade finansiella off shore-center. Projektet avslutades i september 2014 och har varit mycket framgångsrikt. Sverige har genom projektet byggt upp ett nät av informationsutbytesavtal som omfattar 44 finansiella off shore-center, vilket innebär att Sverige tillsammans med de övriga nordiska länderna har bland de största näten av sådana avtal i världen.

Det kan konstateras att det har funnits ett tydligt mervärde för de nordiska länderna att agera samfällt i förhandlingarna om informationsutbytesavtal. När G20 under 2009 drev igenom en global standard för informationsutbyte blev det viktigt för länder och jurisdiktioner som inte levde upp till denna standard att snabbt skaffa sig ett antal informationsutbytesavtal. Den nordiska gruppen kunde då erbjuda sju avtal i en och samma förhandling, vilket gjorde Norden till ett

attraktivt alternativ för dessa länder för att de snabbt skulle kunna bygga upp ett avtalsnät.

Effekten av dessa avtal har för svensk del varit påtaglig. Skatteverket anger att avtalen under perioden 2010–2014 har medfört drygt 3 miljarder kronor i ökade skatteintäkter. Av dessa intäkter härrör nästan 2 miljarder från att nära 8 000 personer har valt att frivilligt redovisa sina tidigare dolda tillgångar. Den siffran kommer att öka och visar tydligt att det inte längre finns några säkra hamnar för skatteflykt.

Det nordiska energisamarbetet

Det nordiska energisamarbetet bedrivs inom ramen för det nya handlingsprogrammet för perioden 2014–2017, som togs fram under det svenska ordförandeskapet 2013. Handlingsprogrammet pekar ut viktiga samarbetsområden för Norden: den nordiska elmarknaden, energieffektivisering, förnybar energi och energiforskning. Dessa frågor är sedan länge kärnan i det nordiska energisamarbetet och ligger väl i linje med de energi- och klimatpolitiska målsättningar som finns på både nationell och internationell nivå.

Under 2014 har man på arbetsgruppsnivå arbetat med att genomföra en rad projekt inom dessa samarbetsområden. Inom *förnybar energigruppen* har man upphandlat en konsultstudie om hur förändrade EU-villkor påverkar de nordiska stödsystemen för förnybar energi. *Arbetsgruppen för energieffektivisering* har under året framförallt fokuserat på energieffektivisering i bebyggelsen. Vid en nordisk workshop, med värdskap av Passivhuscentrum i Västra Götaland, utbyttes erfarenheter från ländernas arbete med nära-nollenergibyggnader och nationella renoveringsstrategier. Vidare diskuterades behov och inriktning av utökad samarbete mellan centrala myndigheter med ansvar för energi- respektive byggfrågor i de nordiska länderna. Härtill har myndighetssamarbetet om tillsyn och marknadskontroll rörande ekodesign och energimärkning av produkter fortlöpt inom ramen för projektet Nordsyn. Under 2014 slutfördes de utvärderingar av *Nordisk energiforskning (NEF)* som tidigare initierats, med resultatet att NEF även fortsättningsvis ska arbeta med såväl forskning och utveckling som med policystödande verksamhet. NEF har därmed kunnat utforma sin strategi för 2015–2018 som grund för kommande verksamhet och utlysningar. Vidare har arbetet med en ny upplaga av studien *Nordic Energy Technology*, som tas fram i samarbete med Internationella energiorganet, påbörjats. Rapporten kommer att fokusera på systemintegration, smarta energi- och transportsystem i städer samt på hur det nordiska energisystemet kan samverka med det europeiska. Tidsplanen är inriktad mot en publicering av rapporten i mitten av 2016.

Elmarknadsgruppen har främst arbetat med sex prioriterade områden i enlighet med Elmarknadsgruppens fyraårsplan (2014–2017), där nätinvesteringar och planer, systemhantering och integration av mer förnybar energi, utveckling av en mer harmoniserad slutkundsmarknad, förbrukarflexibilitet samt effektproblematik är centrala delar. Vad gäller arbetet med en harmoniserad nordisk slutkundsmarknad har man inte gått i mål med ambitionen att nå detta till 2015. Istället föreslår man inom samarbetet att utveckla den nordiska elmarknaden på bred front med

fokus på uppnåeliga resultat på kort sikt samt behovet av en samlad nordisk röst inom det europeiska samarbetet. Denna nya målsättning för elmarknaden slogs också fast vid energiministrarnas möte i Keflavik i november 2014. Där godkändes även Nordisk Energiforsknings nya strategi för 2015–2018.

Det nordiska kultursamarbetet

Det nordiska samarbetet bygger i hög grad på en kulturell värdegemenskap där kultursamarbetet är en av hörnstenarna. Det nordiska kultursamarbetet är också en plattform för att öka kännedomen om, och intresset för, de nordiska länderna i vår omvärld. Under 2013–2020 arbetar de nordiska kulturministrarna under en gemensam strategi för det nordiska kulturella samarbetet. Strategin innehåller fem teman, vilka ska vara vägledande för samarbetet under denna period. Dessa teman är det hållbara, det kreativa, det interkulturella, det unga och det digitala Norden.

Det isländska ordförandeskapet fokuserade inom kultursektorn dels på det tvärsektoriella projektet *Biophilia*, som lyfter kreativitet som undervisnings- och forskningsmetod. Ordförandeskapet fokuserade även på projektet *Nordic Playlist*, en hemsida där nordiska musiker turas om att välja ut och presentera en spellista med intressanta nordiska artister. Under sitt möte i Reykjavik våren 2014 skrev de nordiska kulturministrarna under en deklaration om arkivens unika roll i de nordiska samhällena. I deklarationen framgår att arkiven bevarar och förvaltar ländernas kulturarv, dokumenterar samhällens och individers förflutna, rättigheter och historia, men också att de utgör en viktig del av de nordiska demokratiernas fundament. Därmed bekräftade ministrarna sina respektive länders anslutning till Unesco:s universella deklaration om arkiv.

För att föra en öppen dialog mellan ministerrådet och de nordiska ländernas kulturliv anordnas löpande s.k. nordiska kulturforum med olika teman. I anslutning till Nordiska rådets session i Stockholm hölls ett forum på temat nordisk kulturpolitik och hur man kan undersöka och bekräfta dess effekter.

I början av 2014 presenterades en utvärdering av nordiska hus och institut under kulturministrarna. Utvärderingen granskade deras mål, verksamhet och resultat. Verksamheten bedömdes vara omfattande och dynamisk och det uppskattades att cirka 335 000 personer kommer i kontakt med nordiskt kultursamarbete.

Under 2014 diskuterades även en fortsättning av KreaNord: ett globaliseringsinitiativ som sjuöskades av de nordiska statsministrarna 2008. KreaNord syftar till att förbättra tillväxtpotentialen i regionens kulturella och kreativa näringar. En handlingsplan godkändes för 2013–2015. Kulturministrarna och näringsministrarna är ansvariga för projektet och bidrar med medel till KreaNords avveckling under 2015. Efter det att KreaNord har avvecklats kommer verksamheten som sådan att förvaltas i ett s.k. fyrtorsprojekt under näringsministrarna, med fortsatt bäring på och representation från kultursektorn.

Inom ramen för Nordiska ministerrådet för utbildning och forskning (MR-U) har sex globaliseringsprojekt varit fortsatt aktuella under 2014. Fokus har bl.a. legat på att sprida resultat och erfarenheter från projekten. Toppforskningsinitiativet inom klimat, energi och miljö (TFI) och initiativet om eScience fortsatte år 2014. TFI följdes upp, t.ex. i anslutning till satsningar på grön växt.

Under Sveriges ordförandesårs slutfördes en omorganisering av nordiskt språksamarbete. Den nya organisationen trädde i kraft 1 januari 2014. I och med omorganiseringen fick bl.a. förvaltningsorganet på språkområdet en starkare ställning. Under 2014 fortsatte arbetet inom det treåriga programmet Hållbar nordisk välfärd som lanserades 2013.. Programmet ska bidra till att åstadkomma innovativa, nya och välfungerande lösningar på välfärdsproblemen i Norden. Inom ramen för programmet initierades nordiskt samarbete genom konkreta insatser och kunskapsutbyte om unga, arbetslöshet och utbildning. Inom utbildnings- och forskningssektorn har t.ex. en kunskapsbank om avhopp från skolan etablerats och ett svenskt initiativ om lärande på arbetsplats inletts, båda inom området Utbildning och arbete för välfärd. Inom social- och hälsopolitikens område har vissa aktiviteter inom ramen för Forskning för välfärd fortsatt, bland annat projektet Nordisk forskning om sociala ojämlikheter i hälsa och välfärd som var integrerat i ett av Nordforsks utlysningar hösten 2013. Detta inom ramen för samarbetsprogrammet om hälsa och välfärd. På området Infrastruktur för välfärd pågår ett nordiskt samarbete om kliniska multicenterstudier och högspecialiserade behandlingar.

MR-U beslutade under 2013 om nya stadgar för det nordiska forskningsorganet Nordforsk. I samband med detta beslutades att inrätta en adhoc-grupp som skulle se över vissa forskningsinfrastrukturfrågor och styrningsfrågor rörande NordForsk. Baserat på adhoc-gruppens resultat och slutsatser beslutade ÄK-U om att Nordiska kommittén för Bioetik och Nordiskt sommaruniversitet ska integreras i Nordforsks verksamhet. Ad hoc-gruppen har även arbetat fram förslag om ett nytt mål- och resultatkontrakt för NordForsk vilket förväntas antas på det första MR-U under 2015.

Arbetet för barn och unga

Nordiska barn- och ungdomskommittén (NORDBUK) är Nordiska ministerrådets rådgivande och samordnande organ i barn- och ungdomspolitiska frågor. Barn och unga är en prioriterad målgrupp i Nordiska ministerrådet och ett viktigt politikområde i de nordiska länderna och de självstyrande områdena. Det övergripande målet för NORDBUK är att främja barns och ungas möjligheter till goda levnadsvillkor, samt barn och ungas inflytande. Dit hör bland annat nya metoder för flickors och pojks deltagande i demokratiska processer, mångfald och mänskliga rättigheter.

NORDBUK avsätter årligen cirka 4 miljoner danska kronor till projekt och organisationsbidrag i syfte att stärka nordisk identitet bland barn och unga genom kulturella, sociala eller politiska aktiviteter. Bidragsgivningen hanteras av Kulturkontakt Nord i Helsingfors, Finland.

Genom bidragsgivningen har fler ungdomsorganisationer och projekt givits möjlighet att samverka genom olika projekt och samverkansinsatser för att stimulera nordiskt erfarenhetsutbyte och identitetsbyggande bland barn och unga i Norden.

NORDBUK har under 2014 utvärderat Nordiska ministerrådets strategi för barn och unga i Norden. Utifrån utvärderingens resultat föreslår NORDBUK att det under 2015 ska inledas en remiss-dialogprocess av ett nytt förslag på samarbetsprogram för barn och unga i Norden. NORDBUK menar att ett nytt samarbetsprogram ska, som den nuvarande strategin, fortsatt gälla för hela ministerrådets arbete generellt.

2014 firade FN:s barnkonvention 25 år. I samband med Nordiska rådets session i Stockholm arrangerade NORDBUK ett seminarium i Sveriges riksdag för att uppmärksamma arbetet med Barnkonventionen och barns rättigheter i de nordiska länderna och på Grönland. Panelen bestod bland annat av samtliga nordiska barnombudsmännen/barneombud/børneråd, och NORDBUK har för avsikt att fortsätta dialogen med dessa under kommande år.

Under det svenska ordförandeskapet i NORDBUK 2013 genomfördes en förstudie om barnfattigdom. Som en uppföljning fick Nordiskt välfärdscenter (NVC) under 2014 ett utvecklat uppdrag att ta fram konkreta exempel på hur barnfattigdom kan bekämpas. NORDBUK samverkade med NVC och andra aktörer, och stöder projektet med 1 miljon danska kronor. Projektet pågår även under 2015.

Hållbar nordisk välfärd

Under 2013 lanserades det treåriga programmet Hållbar nordisk välfärd (HNV) som är ett samarbete mellan ministerrådet för utbildning och forskning (MR-U) och ministerrådet för social- och hälsopolitik (MR-S). Programmet innehåller ett antal projekt inom tre insatsområden: Utbildning och arbete för välfärd, Forskning för välfärd samt Infrastruktur för välfärd. Programmet är sektorsövergripande men MR-U har huvudansvar för det första området medan (MR-S) har huvudansvar för de andra två. Programmet ska bidra till att åstadkomma innovativa, nya och välfungerande lösningar på välfärdsproblemen i Norden. Inom ramen för programmet initieras nordiskt samarbete dels genom konkreta insatser och dels genom att skapa plattformar för dialog och kunskapsutbyte. Under 2014 startades flera delprojekt inom ramen för programmet, bl.a. ett projekt om biobanker och hälsoregister, ett om välfärdsteknologi och ett om forskningssamarbete inom välfärdsprofessionerna. I april 2014 ordnades ett seminarium där bland andra projekten Lärande på arbetsplats och projektet Kunskapsbank mot avhopp från skolan, presenterades. I september 2014 hölls också en halvtidskonferens där det bl.a. presenterades dittills genomfört arbete inom ramen för programmet. Ytterligare aktiviteter som sedan 2013 pågår inom social- och hälsopolitikens område är bl.a. projektet Nordisk forskning om social ojämlikhet i hälsa och välfärd, nordiskt samarbete om kliniska multicenterstudier och högspecialiserade behandlingar.

MR-S beslutade sommaren 2013 om ett uppdrag att göra en oberoende rapport om det nordiska samarbetet på hälsoområdet de närmaste fem till tio åren. Den så kallade Könbergrapporten överlämnades till MR-S i juni 2014. I rapporten presenteras 14 förslag till hur det nordiska samarbetet på hälsoområdet kan utvecklas. Rapporten presenterades och diskuterades på MR-S möte i oktober 2014. MR-S har beslutat att i ett första steg arbeta vidare med fem av förslagen i rapporten: förslagen om högspecialiserade behandlingar, sällsynta diagnoser, psykiatri, hälsoberedskap och tjänstemannautbyte. MR-S beslutade även att diskutera rapportens förslag om antibiotikaresistens med ministerkollegor ansvariga för utrikes- och biståndsfrågor. Genomförande, uppföljning och fortsatt ställningstagande till rapportens förslag förväntas vara en central fråga för sektorns arbete under ett antal år framöver. I samband med diskussionen om hälsoberedskap på MR-S under hösten 2014 uppmärksammade hälsoministrarna genom en deklaration också vikten av ett närmare nordiskt samarbete i ljuset av det pågående utbrottet av ebola i Västafrika.

Med utgångspunkt i den utvärdering som gjordes 2012 av Nordic School of Public Health i Göteborg (Nordiska högskolan för hälsovetenskap, NHV) beslutade MR-S i juni 2013 att lägga ner skolan med sikte på att skolan skulle vara avvecklad den 1 januari 2015. Beslutet har bekräftats av MR-SAM. Nedläggningen är föranledd av omvärldsförändringar som har lett till att den nordiska nyttan av gemensamma utbildningsprogram på folkhälsoområdet har minskat avsevärt sedan skolan startades för 60 år sedan. Den viktigaste faktorn är att det numera finns såväl forskning som akademisk utbildning på folkhälsoområdet i de nordiska länderna.

Det nordiska samarbetet för fiskeri, havsbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk

Den högst prioriterade frågan för Nordiska ministerrådet för fiskeri, havsbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk (MR-FJLS) har varit frågan om ett biobaserat samhälle. Norden har unika förutsättningar bl.a. genom tillgången på skogsråvara som kan förädlas i större utsträckning. Det isländska ordförandeskapet prioriterade inom ramen för prioriteringsbudgeten, ett projekt för att utveckla området bioekonomi i Norden, Nordbio. Idén kommer från det förslag som Nordisk kommitté för jordbruks- och matforskning (numera även forskning om rennäringen, NKJ) tog fram 2012: Nordiskt bioekonomi- initiativ (NBI). Syftet var att koordinera de nordiska länderna inför förhandlingar och kommande utlysningar inom EU inför Horizon 2020. Ett pilotprojekt var det s.k. Arctic Bioeconomy Initiativ som leddes av Island. MR-FJLS har utsetts till huvudansvarig för budget och koordinering av större delen av projektet. På svenskt initiativ har en styrgrupp formerats med en representant för varje land, de tre självstyrande områdena samt observatörer från ÄK-FJLS sekretariat, Nordforsk, Nordgen, Nordisk innovation, Nordisk energiforskning och Nordregio. Under det nordiska paraplyet för bioekonomi finns bl.a. ett skogligt projekt (kallat *Wood*

biomass in the Nordic Bioeconomy, "Woodbio"). Fokus i projektet ligger på vedbiomassan som råvara för bioenergi, kemikalier med mera. Skr. 2014/15:90

Det isländska ordförandeskapet initierade i samverkan med MR-FJLS en uppföljning av Selfossdeklarationen om skog som antogs 2008. Arbetet resulterade i såväl en sammanställning av forskningsaktiviteter och projekt som en pågående arbetsgrupp för att ta fram underlag för nya strategiska mål inom det nordiska skogssamarbetet. Samnordisk Skogsforskning (SNS) arbetar för att utveckla forskningssamarbetet, ge underlag för policyutveckling och stärka Nordens roll inom skogsforskningen. En strategi har antagits för 2014–2017 och fokusområden är bioekonomi, klimatfrågorna och sociala aspekter på skogen.

Under det isländska ordförandeskapet koncentrerades det nordiska fiskerisamarbetet till de utmaningar som fisket står inför, både ur ett samhällligt perspektiv (socio-ekonomiskt) och ett biologiskt perspektiv. Utmaningarna för en hållbar fiskeriförvaltning presenterades på en internationell konferens i Bergen i juni 2014, resultatet av rapporten har spridits till andra internationella organisationer. I syfte att föra fram vikten av samarbete mellan länder när det gäller havens resurser arrangerades en konferens om samarbete och konflikter i fiskerisektorn, där Sverige bidrog i egenskap av expertråd.

MR-FJLS har under året arbetat målmedvetet och aktivt för tvärssektoriellt samarbete och varit framgångsrikt i övergripande, tvärssektoriella prioriteringar såsom hållbar utveckling, grön tillväxt, forskningssamarbete och nabosamarbetet m.m. MR-FJLS har under 2014 också påbörjat arbetet med ett nytt ramprogram för åren 2016–2020. MR-FJLS har vidare identifierat en klar nordisk nytta med att samarbeta kring växtförädling i ett offentligt och privat partnerskap. Den offentliga finansieringen av partnerskapet sker genom avsättning av medel från de nationella budgetarna och driften är förlagd till Nordiskt genresurscenter (NordGen) i Alnarp.

MR-FJLS-institutionen NordGen har under året fortsatt arbeta aktivt med att kostnadseffektivisera verksamheten för att komma till rätta med de tidigare ekonomiska problemen. Resultatet är att ekonomin nu måste anses vara väl i balans. NordGen har tecknat ett nytt kontrakt för perioden 2015–2017 med riktlinjer för sitt fortsatta arbete som är koncentrerat till bevarande och kartläggning av genetiska resurser. Stadgarna för institutionen har också under hösten 2014 omarbetats för att anpassa NordGen till de nya styrningsformer som beskrivits i Generalsekreterarens förslag i "Nytt Norden" och som beslutats av MR-SAM. MR-FJLS program Ny Nordisk Mat har aktivitet och framgångsrikt arbetat med högt prioriterade frågor under 2014. Bland annat har samlingsarrangemang genomförts på Island med seminarier för små matproducenter samt ett nordiskt mästerskap i mathantverk. Ny Nordisk Mat har också deltagit vid den första nordiska matfestivalen i New York för att sprida kunskap om det nordiska köket och smakerna. Programmet avslutades vid utgången av 2014 efter åtta framgångsrika år. Ny Nordisk Mat kommer i stället fr.o.m. den 1 januari 2015 att vara en integrerad del av MR-FJLS verksamhet och en särskild styrgrupp har inrättats för ändamålet. Syftet är bl.a. att stimulera externa aktörer att föra konceptet vidare och fortsätta i NNM-anda, samt att bl.a. bidra till

branding av Norden.

Det treåriga nordiska projektet om matsvinn inom MR-FJLS som startade 2013 fortsatte under 2014 med bland annat översyn av regelverk och fördjupningsintervjuer både när det gäller datummärkning, och de olika matbankerna i Norden. Arbetet med att minska matsvinnet är angeläget då det uppstår ungefär 1,2 miljoner ton matavfall per år i hela kedjan bara i Sverige. De nya nordiska näringsrekommendationerna (NNR2012), som framtagits under ett flerårigt projekt inom MR-FJLS, publicerades i bokform i början av 2014 och delar av publikationen har därefter getts ut på svenska. Rekommendationerna utgör underlag för bl.a. kostråd och för nyckelhålsmärkningen. Livsmedelsverket har på olika sätt informerat om NNR 2012 under 2014, bl.a. har man i samarbete med Nationalkommittén för nutrition och livsmedelsvetenskap inom Kungl. Vetenskapsakademien ordnat ett symposium i Stockholm.

Nytt nordiskt samarbetsprogram för innovations- och näringspolitiken

Under 2014 inleddes arbetet med det nya nordiska samarbetsprogrammet för innovations- och näringspolitik som togs fram under det svenska ordförandeskapet 2013. Det nya samarbetsprogrammet bygger vidare på de erfarenheter och goda resultat som uppnåtts i föregående samarbetsprogram och har som utgångspunkt att möta några av de utmaningar som Norden står inför i framtiden. Under 2014–2017 kommer samarbetsprogrammet att koncentreras till fyra prioriterade områden:

Entreprenörskap och finansiering, med fokus på att stärka entreprenöriella kompetenser och förbättra möjligheterna till finansiering i tidiga skeden respektive att utveckla Norden till en föregångsregion för nya och innovativa digitala lösningar.

Grön tillväxt, som ska bidra till att stärka Norden som en ledande innovationsregion inom klimatsmarta lösningar och grön tillväxt.

Nya välfärdslösningar, som ska bidra till att stärka Norden som en innovativ och ledande region inom området hälsa och välfärd.

Kultur och kreativitet för tillväxt, med inriktning på att stärka de nordiska kulturella och kreativa näringarnas konkurrenskraft och främja korskopplingar med andra sektorer inom ekonomin.

Samarbetsprogrammet ska leda till aktiviteter som skapar ett mervärde i och med att de genomförs på nordisk nivå istället för nationellt.

4 Norden och EU

Arbetet med att genomföra EU:s strategi för Östersjöregionen har fortsatt att ha hög prioritet för de nordiska EU-länderna. Strategin har blivit mer mål- och resultatinkriktad och har tydligare förankrats i Europeiska

kommissionens förslag till stödförordningar och i EU:s tillväxtagenda. Under 2014 har en översyn av arbetet inom strategin ägt rum, i syfte att utveckla en reviderad handlingsplan med större fokus och tydligare prioriteringar. Nordiska ministerrådet har deltagit i detta arbete och har bidragit med såväl kunskap som förslag till genomförandet av strategin. MR-FJLS har under året fortsatt sitt engagemang inom ramen för EU:s strategi för Östersjöregionen. Sverige är prioritetsområdeskoordinator för fiskefrågor och här har ett aktivt arbete bedrivits, liksom på skogsområdet där Sverige har ett huvudansvar för ett flertal skogsrelaterade projekt inom strategin. Inom EU:s Östersjöstrategi deltar Skogsstyrelsens och SLU:s i olika samarbetsprojekt och Östersjöstrategins handlingsplan har förstärkts under året, framför allt genom en rad initiativ som ryms inom det övergripande flaggskeppsprojektet Hållbar skogsförvaltning i Östersjöregionen – EFINORD inom prioritetsområde AGRI. MR-FJLS sekretariat har med stöd av ministerrådet tagit på sig uppgiften att vara s.k. Horizontal Actionleader för bioekonomi inom Östersjöstrategin. Under året har flera möten hållits i syfte att identifiera prioriteringar och initiera flaggskeppsprojekt.

Totalt uppgår finansieringen från EU till de gränsregionala, transnationella och interregionala program som Sverige deltar i till cirka 12 miljarder kronor. Programmen utgör inte bara en finansieringsmöjlighet utan är i sig också strategiska forum för diskussioner om prioriteringar och konkreta insatser både över gränser och mellan lokala, regionala och nationella aktörer. Även övriga strukturfondprogram och landsbygdsprogrammet kan under perioden 2014–2020 användas till samarbete med andra länder.

Internationellt samarbete, både i närområdet och i ett större globalt perspektiv, är en förutsättning för att bättre kunna möta samhällsutmaningarna som Sverige står inför i termer av bland annat ökad global konkurrens, den demografiska utvecklingen samt klimat-, miljö- och energifrågorna. Regeringens inriktning är att strategiskt använda de verktyg som finns inom EU:s sammanhållningspolitik för att finansiera och genomföra samarbetsprojekt med partners i andra medlemsstater och i tredje land. I det arbetet är 13 program för territoriellt samarbete, som Sverige deltar i under programperioden 2014–2020, av stor betydelse.

Under Nordiska rådets session i Stockholm i oktober genomfördes ett nordiskt EU-ministermöte.

En rundabordsdiskussion hölls i september 2014 i Sigtuna i MR-FJLS regi om EU-kommissionens livsmedels- och veterinärbyrås (FVO) och EFTA:s övervakningsorgans (ESA) revisioner och rekommendationer. Syftet med samtalen var att diskutera, utbyta erfarenheter och ta fram goda exempel på hur man kan arbeta med FVO:s och ESA:s rekommendationer på ett enhetligt sätt och på så sätt förbättra den offentliga kontrollen.

Inför ett arbetsmarknadsministermöte inom EU (EPSCO) träffades den nordisk-baltisk-polska EU-informationsgruppen i Köpenhamn under hösten 2014. Informationsgruppen, som tillhör en av MR-A:s arbetsgrupper, är ett forum där man diskuterar och informerar om ländernas ståndpunkter inom olika sysselsättningsrelaterade EU-frågor.

Under höstmötet presenterade bl.a. Lettland sina prioriteringar inför ordförandeskapet i EU under våren 2015 och länderna informerade varandra om hur långt de kommit i processen med genomförandet av det så kallade tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet. Även i NMR:s arbetsrättsutskott skedde under året diskussioner och informationsutbyte om olika aktuella EU-rättsliga frågeställningar inom sysselsättningsområdet. I samband med MR-A:s möte i Köpenhamn i november genomfördes en inledande temadiskussion om ”social dumpning”, som kommer att vara ett fokusområde under det danska ordförandeskapet.

5 Det nordiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet

Det nordiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet har under 2014 fortsatt att utvecklas och fördjupas, såväl när det gäller engagemanget för närområdesfrågorna som för utökad samverkan kring viktiga globala frågor och den internationella utvecklingen. Samarbetena inom ramen för det informella nordiska utrikespolitiska samarbetet (de nordiska utrikesministrarna, N5) och det nordisk-baltiska samarbetet (NB8) har fått ökad säkerhetspolitisk aktualitet i ljuset av den senaste tidens utveckling i det östra grannskapet och i vårt närområde. De nordiska ländernas gemensamma intressen och geografiska närhet gör det naturligt för oss att ytterligare stärka samarbetet inom utrikes- och säkerhetspolitiken.

Under 2014 leddes det nordiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet av Island och det nordisk-baltiska samarbetet av Estland. Den 11–12 februari 2014 ägde ett nordiskt utrikesministermöte rum i Keflavik på Island. Ett gemensamt uttalande om nordiskt utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete antogs av de nordiska utrikesministrarna. Mötet följdes av ett gemensamt nordiskt utrikesminister- och försvarsministermöte. Flera säkerhetspolitiska frågor diskuterades, bl.a. utveckling av det nordiska försvarssamarbetet, krishanteringsinsatser, Arktis och Nato:s partnerskap.

Ytterligare ett nordiskt utrikesministermöte ägde rum på Island den 29–30 april. Under överläggningarna ägnades en stor del av tiden åt diskussion om situationen i Mellanöstern. Vid mötet behandlades också bland annat den ryska aggressionen mot Ukraina, nordiskt ambassadsarbete, kandidaturer och arktiskt samarbete. Vid utrikesministrarnas möte i oktober, i anslutning till Nordiska rådets session i Stockholm, kretsade diskussionen främst kring den säkerhetspolitiska situationen i vårt närområde, Rysslands aggression mot Ukraina och olagliga annektering av Krim och Sevastopol, situationen i Syrien/Irak samt ebolautbrottet i Västafrika. Vidare diskuterades den svenska kandidaturen till FN:s säkerhetsråd, andra FN- och kandidaturfrågor samt fortsatt utveckling av det nordiska ambassadsarbetet. I anslutning till mötet lanserade utrikesministrarna

ett gemensamt nordiskt initiativ för energieffektivisering och humanitär stöd till Ukraina. Skr. 2014/15:90

Vid Nordiska rådets session i Stockholm presenterade Islands utrikesminister de nordiska regeringarnas gemensamma redogörelse för det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet under 2014. I redogörelsen läggs fokus vid konflikten i Ukraina och Rysslands agerande samt situationen i Syrien/Irak. Det konstaterades vidare att det under senare år skett en betydelsefull utveckling och fördjupning av det nordiska utrikespolitiska samarbetet, inte minst med inspiration från den så kallade Stoltenberg rapporten.

Arbetet har också fortsatt under året med att utveckla det allt tätare ambassadsamarbetet mellan de nordiska länderna. Syftet med samarbetet är att bidra till en gemensam resursanvändning och ökad effektivitet, liksom till en bredare diplomatisk närvaro och ett större inflytande. Samlokalisering i olika former finns i dag på ett drygt trettiotal platser i världen.

I samband med FN:s generalförsamlings öppnande ägde ett utrikesministermöte rum mellan de nordiska länderna och Sydkorea. På dagordningen stod bland annat frågor om Arktis, regional säkerhet och klimat. Vid det nordisk-baltiska utrikesministermötet i Tallinn i september ägnades särskild uppmärksamhet åt den säkerhetspolitiska situationen i vårt närområde, inklusive Rysslands aggression mot Ukraina och olagliga annektering av Krim och Sevastopol. Vidare diskuterades energifrågor i regionen och situationen i Irak och Syrien. Ett gemensamt uttalande antogs till stöd för Estland med anledning av att en estnisk polis förts bort från estniskt territorium av rysk säkerhetstjänst och åtalats för spioneri.

I anslutning till Nordiska rådets session i Stockholm ägde ett nordiskt-baltiskt statsministermöte rum den 27 oktober. Vid mötet behandlades den politiska och ekonomiska utvecklingen i Europa, det transatlantiska partnerskapet för handel och investeringar (TTIP), konflikten i Ukraina och Ryssland som föranletts av Rysslands aggression och olagliga annektering av Krim och Sevastopol, situationen i Syrien och Irak, samt den svenska kandidaturen till FN:s säkerhetsråd.

På initiativ av Sverige och Polen hölls år 2013 ett första utrikesministermöte mellan de nordisk-baltiska länderna och Visegrad-4 länderna (Polen, Tjeckien, Slovakien och Ungern). I mars 2014 ägde ett motsvarande möte rum i Narva i Estland.

US-Nordic Security Dialogue, som inrättades vid toppmötet med de nordiska stats- och regeringscheferna under USA:s presidents Sverigebesök i september 2013, höll sitt konstituerande möte i Washington i april 2014. Dialogen är särskilt inriktad på FN-frågor. Avsikten är att hålla ett möte per år på polchefsnivå, men samtidigt samverka löpande under året i olika konstellationer, inklusive mellan FN-representationerna i New York.

6 Nordiskt samarbete inom försvar och samhällets krisberedskap

6.1 Försvarssamarbete

Det nordiska försvarssamarbetet har idag en central roll i svensk försvarspolitik. Under 2014 har det nordiska försvarspolitiska samarbetet fortsatt att fördjupas. Detta ligger i linje med regeringens strävan att genom praktiskt samarbete stärka ländernas möjligheter att främja gemensamma intressen och bidra till säkerhet och stabilitet. Den 1 januari 2014 tog Norge över ordförandeskapet i det nordiska försvarssamarbetet (Nordefco). Det norska ordförandeskapet har haft som huvudprioriteringar en ökad försvars- och säkerhetspolitisk dialog, fortsatt samarbete och ökad förståelse för möjligheter att samarbeta inom internationella operationer, kapacitetsbyggnadsåtgärder och ökad nordisk försvarsindustriell dialog. I den säkerhets- och försvarspolitiska diskussionen ingick frågor om gemensamma strategiska utmaningar och även arbetet med att fortsätta utveckla samarbetet mellan de nordiska och baltiska länderna. Utvecklingen i vårt närområde har påverkat försvarssamarbetet och stärkt den försvars- och säkerhetspolitiska dialogen mellan de nordiska och baltiska länderna.

Genom ett nordiskt samarbete finns möjligheter till ökad försvarsförmåga, minskade kostnader och ökad uthållighet. Under året har diskussioner förts kring fördjupat internationellt förmågesamarbete samt militära resurser och förmågor. För att underlätta det nordiska samarbetet har Sverige och de övriga nordiska länderna arbetat vidare med att förenkla de nationella regleringar och procedurer som styr samarbetet. Sverige har t.ex. fattat ett nytt rambeslut för Försvarsmaktens deltagande i övningsverksamhet med de övriga nordiska länderna. Beslutet innebär ytterligare förenklingar för verksamhet kopplad till utbildning och övning, vilket gynnar samarbetet och förmågeuppbyggandet. Ett flertal åtgärder och projekt har initierats för att utveckla det nordiska försvarssamarbetet på materielområdet.

Under det norska ordförandeskapet 2014 genomfördes ett försvarsministermöte i Tromsø i april, ett gemensamt nordiskt-baltiskt möte, samt Norra Gruppen försvarsministermöte i november. Vid mötet i november beslutade ministrarna att hela det nordiska luftrummet ska kunna användas inom ramen för flygövningssamarbetet Cross Border Training (CBT). Vidare beslutade ministrarna att upprätta en nordisk-baltisk militär kapacitetsuppbyggnadsinsats att använda vid behov i olika insatsområden. Modaliteter för upprättande samt möjliga samarbetsområden ska ses över under 2015. Vidare beslöt ministrarna att fortsätta stötta East African Standby Force under 2015.

Under 2014 har övningssamarbetet på flygsidan mellan de nordiska länderna utvecklats vidare genom användning av hela det nordiska luftrummet. Det nordiska försvarssamarbetet stärker den militära förmågan hos både nationella och internationella insatser, vilket i sin tur stärker gemensamma möjligheter att främja våra intressen och bidra till säkerhet och stabilitet såväl i Europa som i vårt närområde och på vårt

eget territorium. Arbetet fortsätter med att gemensamt ta fram effektiva och användbara övnings- och utbildningsprojekt som gynnar ländernas efterfrågan med ändamål inom respektive arena mark, sjö och luft. Under första kvartalet 2014 deltog Sverige i övnings- och träningsverksamhet i samband med Norges luftrumsövervakning av Island.

I maj 2014 undertecknade Finlands och Sveriges försvarsministrar en handlingsplan som syftar till en fördjupning av det bilaterala försvarssamarbetet.

Den 1 januari 2015 tog Sverige över ordförandeskapet i Nordefco. De svenska ordförandeskapsprioriteringarna omfattar bland annat att stärka den nordiska rösten på det säkerhets- och försvarspolitiska området, ett ökat informationsutbyte rörande kränkningar och incidenter i vårt närområde, ett fördjupat samarbete med de baltiska staterna inom områden av gemensamt intresse, en utökad transparens, informationsutbyte och koordinering på politisk och militär nivå i syfte att stärka insatsplanering för internationella operationer, bygga vidare på det nordiska kapacitetsuppbyggnadskonceptet, utveckla övningsverksamheten i Norden samt utveckla riktlinjer för ansvarsfulla rutiner under ett materielsystems hela livscykel (ekonomiskt, miljömässigt och etiskt ansvarstagande.)

6.2 Samhällets krisberedskap

De politiska överläggningarna kring den samlade beredskapen i Norden för att kunna motstå och hantera samhällskriser formaliserades i Hagadeklarationen i april 2009 (Haga I). De nordiska länderna enades den 4 juni 2013 i Vaxholm om en ny Hagadeklaration (Haga II) med visionen att länderna i samverkan ska arbeta för att uppnå ett robust Norden utan gränser. I ett robust Norden utan gränser minskar sårbarheten samtidigt som förmågan att hantera allvarliga olyckor och kriser och återställa funktionalitet stärks.

De nordiska länderna enades vid ett möte i Oslo under våren 2014 om att den nordiska förmågan till stöd mellan länderna ska stärkas genom en fortsatt samordnad utveckling av förmågan till värdlandsstöd och genom att stärka förmågan till att genomföra samordnade räddnings- och krishanteringsinsatser. Länderna ska gemensamt etablera moduler för krishantering för att öka förmågan att hantera kriser och stärka möjligheterna för gemensamma nordiska insatser. Modulerna ska dels kunna användas om de nordiska länderna drabbas av en katastrof, dels om ett annat land drabbas av en katastrof. Tanken är att modulerna ska kunna anmälas gemensamt till bl.a. EU:s civilskyddsmekanism. Utvecklingen av en sådan gemensam nordisk resurs, en modul för räddning under förhållanden med kraftig kyla (Nordic Cold Condition Unit), påbörjades under 2014.

Nordiskt samarbete bidrar till förmågan att möta gränsöverskridande hot, möjliggör utbyten av kunskap och erfarenheter samt förbättrar förmågan att solidariskt ta emot och ge stöd vid allvarliga händelser och kriser. Regeringen vill därför ytterligare utveckla det nordiska samarbetet inom ramen för Hagasamarbetet.

Arbetet med att kartlägga vilka områden som är angelägna att samarbeta kring är en kontinuerlig process. Av vikt är att det finns en långsiktighet och kostnadseffektivitet i arbetet och att utvecklingen sker målinriktat. Utifrån ett gemensamt risk- och krisberedskapsperspektiv bör de nordiska länderna kunna verka för gemensamma positioner i utvecklingen av civilskyddsarbetet inom EU och i andra internationella fora.

Som möjliga utvecklingsområden inom modulsamarbetet avser Sverige att lyfta frågan om gemensamma resurser för medicinsk evakuering och för skogsbrandsläckning. En ytterligare aspekt som är viktig att begrunda i det framtida Haga-samarbetet är om – och i så fall på vilket sätt – krisberedskapssamverkan bör koordineras och samutnyttjas med nordisk militär samverkan.

7 Bilateralt samarbete

7.1 Nordområdessamarbetet

I samband med Nordiska rådets session i oktober 2014 enades medlemsländerna om en ny programperiod för rådets arktiska samarbetsprogram 2015–2017. Programmet har en budget om 8,5 miljoner danska kronor årligen och ska fördelas på projekt inom fyra tematiska områden: 1) befolkning, 2) hållbar utveckling, 3) miljö, natur och klimat samt 4) utbildning och kompetensutveckling. Ett möte på tjänstemannanivå genomförs årligen mellan sekretariaten och ordförandeskapen i de fyra regionala organisationerna Arktiska rådet, Barentsrådet, Nordiska ministerrådet och Östersjöstaternas råd. Syftet med mötet är att dela med sig av erfarenheter och diskutera olika insatser. Finland är ordförande i Barentsrådet för perioden 2013–2015.

7.2 Öresundssamarbete

Under 2014 uppgick antalet personer som dagligen pendlar mellan Sverige och Danmark för arbete eller studier till drygt 16 000 personer. Många aktörer arbetar på båda sidor om gränsen för att främja gränspendling och bidra med information om vad som gäller beträffande bland annat skatter och socialförsäkringsfrågor i Sverige och Danmark. Öresundskommittén, som omfattar regioner och kommuner på båda sidorna av Öresund, arbetar aktivt med att kartlägga och lösa gränshinder i Öresundsregionen. Informationstjänsten Öresund Direkt, Försäkringskassan, Skatteverket och Arbetsförmedlingen, ger svar på frågor vid arbetspendling.

Danmark deltar aktivt i nordiskt samarbete på en rad områden. Den sittande regeringen har uttryckt en vilja att fördjupa sitt engagemang vad gäller EU och Europeiska rådet, Norden, Arktis och inte minst försvarssamarbetet (NORDEFKO). Under 2015 är Danmark ordförande i Nordiska ministerrådet och har samordningsansvar för det nordisk-baltiska samarbetet (NB8) och det informella nordiska utrikesministersamarbetet (N5). Danmark drabbades hårdare av finanskrisen än andra jämförbara länder. Återhämtningen sedan krisen har gått långsamt. Den ekonomiska utvecklingen ser dock mer positiv ut än tidigare. Regeringens prognos för 2015 är en tillväxt på 1,5 procent. Det är fortfarande exporten som driver den danska ekonomin. Danmark var förra året Sveriges fjärde största exportmarknad, Sverige var i sin tur Danmarks näst största exportmarknad. När den nuvarande danska regeringen tillträdde 2011 var dess främsta prioritering att få igång ekonomin igen. Omfattande strukturella reformer med detta syfte har genomförts. 2015 är valår i Danmark och senast den 15 september måste val hållas. Besöksutbytet är intensivt på alla nivåer mellan Sverige och Danmark. Flera av de svenska ministrarna, inklusive statsministern, har hunnit besöka Danmark efter riksdagsvalet i Sverige förra året.

7.4 Finland

Samarbetet mellan Sverige och Finland är mycket nära och omfattande. Detta gäller i olika EU-frågor, FN-frågor, nordiskt och nordiskt-baltiskt samarbete, näringslivets integration samt fördjupat samarbete i säkerhets- och försvarspolitiska frågor, inklusive krishanteringsinsatser och konfliktförebyggande.

Besöksutbytet under året har varit fortsatt omfattande på alla nivåer, med många bilaterala och andra besök i båda riktningarna. Ett stort antal svenska ministrar och statssekreterare har haft överläggningar med sina finska kollegor. Efter det svenska regeringsskiftet i oktober gick som brukligt den nya regeringens första utlandsbesök till Finland. Statsministern, utrikesministern och försvarsministern besökte Finland i oktober.

Sverige är Finlands viktigaste exportmarknad och Finland är Sveriges tredje största. Våra nära band till länderna kring Östersjön befästs också bl.a. genom ett statsbesök till Finland i mars 2015. Syftet var att fortsätta utveckla, förnya, förnygra och bredda den redan nära och goda relationen till Finland. Regeringen stödjer fortsatt projektet Svenska nu i Finland. Syftet med projektet och det svenska bidraget är att stärka svenskundervisningen i finskspråkiga skolor. Regeringen har också beviljat ett motsvarande bidrag till projektet Finska nu i Sverige, vars syfte är att stärka användningen av, och skapa ett ökat intresse för, det finska språket i Sverige.

7.5 Island

Under 2014 var Island ordförande för regeringssamarbetet inom ramen för Nordiska ministerrådet. Mot denna bakgrund har svenska ministerbesök till Island varit särskilt frekventa under 2014. I juni 2014 besökte också det svenska kronprinsessparet Island. Handelsutbytet mellan Sverige och Island är väletablerat. Island håller på att återhämta sig efter finanskraschen 2008 och har haft en god tillväxt under senare år. Sveriges export till Island uppgick år 2013 till 1,8 mdr SEK (ca 4,1 % av Islands import). Sveriges import från Island är blygsam: 168 milj. SEK (0,3 procent av landets export). Islänningars handel från utlandet över internet har ökat under senare år och andelen är den största i Norden. Inte i något annat nordiskt land handlas det mer från utlandet över internet än från inhemska nätbutiker (Eurostat 2014). Bland annat mot denna bakgrund lanserade Sveriges ambassad under våren 2014 en e-handelsportal för svenska företag som säljer och levererar varor till isländska konsumenter. Under hösten 2014 genomfördes en resa till Indonesien med representanter för svenska och isländska företag inom sektorn geotermisk energi. Ytterligare en svensk-isländsk delegationsresa kommer att äga rum.

7.6 Norge

I Norge finns ett starkt stöd för ett fördjupat och brett nordiskt samarbete. Norge är, tillsammans med Tyskland, Sveriges viktigaste handelspartner och omvänt är Sverige Norges viktigaste handelspartner. Såväl år 2013 som 2014 var Norge Sveriges största exportmarknad. Varuexporten till Norge uppgick under 2014 till 118,2 miljarder SEK (10,5 % av den totala svenska exporten). BNP-prognosen för 2015 har justerats ned ytterligare till 1,2 %. Statens inkomster är endast indirekt beroende av oljepriset och storleken på oljefonden tickar stadigt uppåt, om än i långsammare takt. Antalet svenskar som bor och arbetar i Norge är stort. Efterfrågan på information från den svensk-norska Grensetjänsten i Morokulien har fortsatt varit stor under året. Framförallt var det arbetspendlare som efterfrågade information, men informationstjänsten utökade även sitt informationsutbud till små och medelstora företag. Förhandling pågår mellan Norge/EES om EES-ländernas kommande ekonomiska bidrag till EU för att få ta del av EU:s inre marknad.

Åland

Den språkliga gemenskapen, handel, den geografiska närheten och de goda transportförbindelserna innebär att kontakten mellan Åland och Sverige är mycket omfattande. Två tredjedelar av de åländska studenterna studerar vid svenska universitet och högskolor. Omkring 8 % av Ålands befolkning uppges nu vara född i Sverige.

Den åländska landskapsregeringen uttryckte 2014 officiellt sin uppskattning för det goda samarbetet i Sverige i fråga om beredningsplanering i samband med sjuksköterskestrejk på sjukhuset i Åland.

De täta vardagskontakterna återspeglas också i löpande samarbete på politisk nivå. Riksdagsledamot Hans Wallmark medverkade 2014 i Kastelholmsamtalen om Norden och freden med Finlands förra president som ordförande.

Utbytet på kulturområdet är också omfattande. Under 2014 har exempelvis Gävle symfoniorkester haft konserter på Åland, Folkteatern i Gävleborg har spelat barnteater och haft teaterverkstad och operan Magnus Maria sattes upp i Mariehamn.

Grönland

I samband med nya valet i november 2014 blev det grönländska socialdemokratiska partiet (Siumut) störst. Den grönländska regeringen har arbetat aktivt för att skapa goda förutsättningar för råvaruutvinning och välkomnat utländska företag och investerare till Grönland. Under 2014 har Nordiska ministerrådet tillsammans med Grönland upprättat en informationstjänst med syfte att underlätta privatpersoners mobilitet i Norden. Den prioriterade gränshinderfrågan för Grönland är ett dubbelbeskattningsavtal med Sverige. I Ilulisaat den 9–12 mars 2015, under det danska ordförandeskapet i NMR, genomfördes ett MR-SAM för att utöver pågående processer diskutera bland annat nordiskt samarbete inom Arktis.

Färöarna

Fiskerinäringen utgör ca 90 % av Färöarnas export och är, vid sidan av budgetstödet från Danmark, grundbulten i ekonomin. EU införde 2013 sanktioner mot Färöarna efter det att ö-nationen ensidigt höjde kvoten för sillfiske. Sanktionerna har sedermera hävts. Färöarna har fått kritik för att utnyttja EU:s sanktioner mot Ryssland till att söka främja den egna fiskeexporten. Den prioriterade gränshinderfrågan för Färöarna är att de inte kan skriva under det redan existerande avtalet om erkännande av körkort mellan de nordiska länderna. Olika möjligheter för att finna en lösning undersöks för närvarande. I syfte att bidra till ett fördjupat nordiskt samarbete besökte dåvarande ministern för nordiskt samarbete Färöarna den 26 till 28 maj 2014 tillsammans med en näringslivsdelegation med inriktning på infrastruktur, transporter, energieffektivitet och fiske.

Utrikesdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 12 mars 2015

Närvarande: Statsministern S Löfven, ordförande, och statsråden Å Romson, Y Johansson, I Baylan, S-E Bucht, P Hultqvist, H Hellmark Knutsson, M Andersson, A Johansson, P Bolund, M Kaplan, M Damberg, A Bah Kuhnke, A Strandhäll, A Shekarabi, G Fridolin, G Wikström, A Hadzialic

Föredragande: statsrådet Hellmark Knutsson

Regeringen beslutar skrivelse 2014/15:90 Nordiskt samarbete 2014